

Отже, самовдосконалення викладачів фізичного виховання у професійній діяльності забезпечує їх активну діяльність, високу мотивацію, спрямованість на створення належних умов для постійної самоосвіти, розвитку дослідницьких здібностей, які сприяють підвищенню фахової майстерності, досягненню найвищого рівня творчості та самореалізації. Відтак, ми доходимо висновку, що «самовдосконалення викладачів фізичного виховання у процесі професійної діяльності» - це цілеспрямований процес покращення власної професійної діяльності через орієнтування на удосконалення теоретичної, науково-методичної, організаційної, мовної, рухової, творчо-пошукової підготовки до проведення занять.

ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК ми вбачаємо в вивченні перспективних шляхів вдосконалення сучасної системи викладання фізичного виховання у вищих навчальних закладах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Pavlyuk O. Approaches determinare profesionales auto-lenimentus in area docendi / OS Pavlyuk // Modern technologiae rerum nuntiorumque cognitionis et eget portitior doctrina modos in disciplina: methodorum sive theoria, probatio vero spem, problem: Coll. scientific libellis. - Ball, 2012. - Vol. XXX - S. LVI - LXI.

2. Pavlyuk O. Self facultas physica educatio in exercentes navitatem professionalem: scientific viasque / O. Pavlyuk. - Khmel'nitsky: ade, 2014. -XXVlp.

3. Svatyev VULGATE Russian experientia in futurorum carrucis ad professionem / AV Svatyev // Pedagogical Sciences Volume XCVI 'MMXI - S.180-187.

УДК: 796.071.4:378.14:796.5

Безкоровайна Л. В., Стан О. С.
Запорізький національний університет

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ТУРИЗМОЗНАВСТВА

У статті здійснений аналіз проблеми та основних тлумачень щодо професійної підготовки майбутніх фахівців з туризмознавства у педагогічній теорії та практиці. Обґрунтовано актуальність дослідження, з'ясовано особливості тлумачень фундаментальних понять з обраної теми. Класифіковано у групи, схарактеризовано та обґрунтовано базові поняття дослідження професійної підготовки майбутніх фахівців з туризмознавства. Наведено висновки та перспективи подальших досліджень.

Ключові слова: «професійна підготовка», «майбутній фахівець з туризмознавства», «туризмознавство», «туризм», «туристика».

Безкоровайная Л.В., Стан О.С. Теоретические аспекты изучения профессиональной подготовки будущих специалистов по туризмозведению. В статье осуществлен анализ проблемы, а также основных понятий, касающихся профессиональной подготовки будущих специалистов по туризмозведению в отечественной и зарубежной педагогической теории и практике. Обоснована актуальность и своевременность исследования, а также выявлены особенности трактования основных понятий по изучаемой теме. Классифицированы в группы, охарактеризованы и обоснованы базовые понятия исследования профессиональной подготовки будущих специалистов по туризмозведению, сделаны соответствующие выводы и определены перспективы дальнейших исследований.

Ключевые слова: «профессиональная подготовка», «будущий специалист по туризмозведению», «туризмозведение», «туризм», «туристика».

Beskorovaynaya L.V., Stan O.S. Theoretical aspects research of the professional training of future masters in tourism. The authors analyzes the problem and the basic interpretation of the training of future masters in the field of tourism in domestic and foreign educational theory and practice. Based on the theoretical analysis of the literature on tourism proved the relevance and timeliness of the study. It was also analyzed that over the years, many scientists have studied tourism as a complex social and economic phenomenon. Various aspects of tourism studied geographers, historians, economists, teachers, doctors, specialists from other sciences. Has published many scientific articles and books on tourism. But today there is no name of science tourism. This was the impetus for the study. It was identified the important concepts that are related to training of future masters in tourism. The author has analyzed and proposed to the basic concepts of tourism. The authors considers that tourism is multidisciplinary, multifactorial phenomenon that links concepts such as: infrastructure, hospitality, quality tourism product and the environment, training, transport services, security of tourists. Also the article identified conclusions and prospects for further research of the professional training of future masters in tourism.

Key words: professional training, tourism, future masters in tourism studies.

Вступ. Нині туризм є одним із найприбутковіших видів бізнесу у світі. За даними Всесвітньої туристської організації (ЮНВТО), цей вид діяльності використовує приблизно 7% світового капіталу, на туризм припадає 11% світових споживчих витрат і з усіх податкових надходжень на сферу туризму припадає 5% [13]. Ці цифри характеризують економічну ефективність функціонування індустрії туризму. Як свідчить теоретичний аналіз, розвиток туризму

визначається одним з головних феноменів ХХ ст. Невід'ємною складовою світового туристичного процесу є також й вітчизняна туристична галузь. Це й не дивно, адже особливості географічного розташування та рельєфу, сприятливий клімат, величезний природний, історико-культурний та туристично-рекреаційний потенціал України створюють усі можливості для всебічного задоволення пізнавальних, оздоровчо-спортивних, культурних, духовних потреб вітчизняних та іноземних туристів. У зв'язку з зазначеним, важливої ролі набуває питання професійної освіти майбутніх фахівців з туризмознавства, здатних ефективно, якісно працювати в сучасних умовах глобальних світових змін та інтеграції. Тож, вивчення теоретичних аспектів, а також дослідження питань оптимізації і вдосконалення професійної підготовки фахівців туристичної галузі у вищих навчальних закладах України, є значущою та актуальною проблемою на сьогодні.

Робота виконана відповідно до плану НДР Запорізького національного університету.

Метою статті є дослідження теоретичних аспектів професійної підготовки майбутніх фахівців з туризмознавства.

Основні завдання дослідження:

1. Проаналізувати проблему професійної підготовки майбутніх фахівців з туризмознавства у педагогічній теорії та практиці.

2. Схарактеризувати та обґрунтувати базові поняття дослідження професійної підготовки майбутніх фахівців з туризмознавства.

Результати дослідження. Вивчення професійної підготовки майбутніх фахівців з туризмознавства вимагає аналізу базових понять дослідження. Всі поняття, що характеризують професійну підготовку майбутніх фахівців з туризмознавства класифіковано нами у такі групи:

- до першої групи понять нами віднесено поняття, які характеризують туризм як об'єкт наукового дослідження: «туризм», «туристика», «туризмологія», «туризмознавство»;

- до другої групи ми віднесли загальні поняття, що визначають систему освіти: «освіта», «вища освіта», «професійна освіта»;

- до третьої групи понять нами віднесено поняття, що характеризують систему професійної підготовки майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах: «професійна підготовка», «професійна готовність», «майбутній фахівець»;

- до четвертої групи понять нами віднесено такі, що характеризують професійну підготовку майбутніх фахівців з туризмознавства, а саме: «майбутній фахівець з туризмознавства», «професійна готовність майбутнього фахівця з туризмознавства».

В рамках нашого дослідження вважаємо за доцільне розглянути першу групу понять, які характеризують туризм як об'єкт наукового дослідження.

В Законі України «Про туризм» поняття «туризм» визначається як тимчасовий виїзд особи з місця постійного проживання в оздоровчих, пізнавальних, професійно-ділових чи інших цілях без здійснення оплачуваної діяльності в місці перебування [5]. Протягом багатьох десятиліть у нашій країні вивчається це складне соціально-економічне явище. Різні аспекти туризму досліджують географи, історики, економісти, педагоги, медики, представники інших наукових напрямів. Опубліковано значну кількість наукових статей, монографій, проведено багато нарад з проблеми туризму, проте назва науки про туризм, з якою погодилися б усі фахівці, донині відсутня. Зауважимо, що кожна наука має власний об'єкт, предмет і суб'єкт й, зважаючи на філософські категорії, об'єктом наукового дослідження є процес або явище, що породжує проблемну ситуацію та обирається для вивчення дослідником. Як вказують учені В.Г. Горохов і С.З. Пакуляк, наука слугує справі самопізнання і пізнання фактичних зв'язків [2, с. 154]. Отже, зважаючи на це, з'ясувати сутність туризму понятійним способом, представити його категоріально, концептуально є досить складною справою, адже туризм є багатобічним явищем суспільного життя і його неможливо визначити однозначно. Вважаємо, що туризм є мультидисциплінарним, багатофакторним явищем, що пов'язує такі поняття, як: інфраструктура, гостинність, свобода пересувань, якість туристського продукту та навколишнього середовища, підготовка кадрів, транспорт, служба безпеки туристів тощо. Також для нашого дослідження слушним є твердження завідувача кафедри загальної географії, краєзнавства і туризму Південного Федерального Університету, автора відомих монографій з історії та географії туризму Г.П. Долженка, що вибір однослівної номінації науки про туризм ускладнюється відсутністю жодної номінації науки, об'єкт якої позначався б лексемою з суфіксом -изм, що, звичайно, перешкоджає використанню слова в якості назви центрального і самодостатнього об'єкта самостійної науки. Цю думку вчений підтверджує посиланням на відомого фахівця в галузі словотворення З.А. Потиху, який вважає, що до номінацій з означеним суфіксом входять іменники, які є назвами вчення, суспільно-політичних і наукових напрямів, дій, якостей, схильностей [10].

В ході теоретичного аналізу нами встановлено, що поняття «туризм» тлумачиться як подорож (поїздка, похід) у вільний час, один з видів активного відпочинку, що поширений в більшості країн світу і зазвичай, здійснюється туристськими організаціями за туристськими маршрутами; тимчасові виїзди (подорожі) громадян та осіб без громадянства з постійного місця проживання в оздоровчих, пізнавальних, професійно-ділових, спортивних, релігійних та інших цілях без оплачуваної діяльності в країні (місці) тимчасового перебування; тимчасовий виїзд людей з постійного місця проживання з оздоровчою, пізнавальною або професійно-діловою метою без оплачуваної діяльності в місці тимчасового перебування; діяльність осіб, які подорожують і перебувають у місцях, що знаходяться за межами їх звичайного середовища, протягом періоду, що не перевищує одного повного року, з метою відпочинку, діловими та іншими цілями; подорожі, походи, спортивні або рекреаційні заходи [10]. Отже, туризм водночас є галуззю господарства, складним міжгалузевим комплексом, в якому формується і реалізується туристський продукт, а також видом економічної діяльності, самодіяльністю людей та способом їх життя.

Слід наголосити, що науковці А.М. Бузні та А.С. Мацова на основі теоретичного аналізу відзначають, що

поняття «туризм» походить від греко-латинського кореня «*tornos – tornus*» (у перекладі – поїздка, прогулянка) або від французького «*tourisme*» (від «*tour*» – прогулянка, поїздка, а також коло, круговий рух), що й визначає його основний зміст [1, с. 109]. З низки понять, що протягом багатьох років аналізуються фахівцями, а саме: «туристика», «туризмологія», «туризмознавство», «туризмометрія», на сьогодні домінують лише два – «туристика» і «туризмознавство». Тож, проаналізуємо їх. Вивчення термінологічних труднощів в туристиці уможливили дослідникам А.М. Бузні та А.С. Мацовій з'ясувати, що на відміну від поняття «туризмознавство», поняття «туристика» означає більш широку сферу діяльності: це цілісна система сучасних фундаментальних і прикладних наук про туризм, туристську діяльність, туристську економіку, менеджмент туризму й туристське законодавство [1, с. 107]. Як стверджує Г.П. Долженко, ініціатором визначення поняття «туристика» є фахівці Російської міжнародної академії туризму (РМАТ), які тлумачать його як цілісну систему сучасних фундаментальних і прикладних наук про туризм, туристську діяльність, туристську економіку, менеджмент туризму й туристське законодавство [3, 4]. На основі теоретичного аналізу, здійсненого науковцем Я.В. Міщенко, встановлено, що доктор педагогічних наук І.В. Зорін і доктор історичних наук В.О. Квартальнов у 2001 р розробили поняття об'єкта, предмета і суб'єкта туристської науки, яку назвали «туристикою», що є цілісною системою сучасних фундаментальних і прикладних наук про туризм, туристську діяльність, туристську економіку, менеджмент туризму та туристське законодавство [9]. Зазначимо, що обґрунтовуючи необхідність становлення туризму як об'єкта наукових досліджень, учені І.В. Зорін, А.І. Зорін стверджують, що, зважаючи на неможливість окремих наукових дисциплін вичерпно охарактеризувати туризм як об'єкт власних досліджень, туристика повинна взяти на себе роль міждисциплінарних досліджень, стати метанаукою про об'єкт, суб'єкт і предмет туристської діяльності [6, с. 131-132].

Згідно з думкою професора В.А. Квартального, «туристика» – це наука, яка синтезує дані різних наукових дисциплін, що вивчають туризм, і займається формуванням та розвитком цілісної концепції туризму. Вчений також називає ключові характеристики туризму як науки, а саме: суб'єкт туристики (турист, що задовольняє свої рекреаційні потреби і характеризується особливою системою властивостей і станів, знання яких є обов'язковим для фахівця з туризму); об'єкт туристики (індустрія туризму, туристські центри і райони, що включають комплекс природних та культурно-історичних умов, а також підприємства сфери послуг, якими користуються туристи в місці відпочинку й під час транспортування); предмет туристики (туристичний продукт, спеціально організована туроператором програма рекреаційної діяльності та обслуговування, реалізована на ринку як самостійний продукт). Враховуючи теоретичний аналіз, зазначимо, що основоположні визначення щодо туризму подано в працях американського ученого Ф. Котлера Так, «індустрією туризму і подорожей» науковець називає бізнес, спрямований на забезпечення транспортними засобами людей, що їдуть куди-небудь по справах або для розваги та відпочинку [12]. Вагомим внеском у становлення української туризмологічної школи є праці доктора педагогічних наук, професора В.К. Федорченка, зокрема, «Енциклопедичний словник-довідник з туризму».

Слід зазначити, що в Україні, починаючи з 1980 р., поняття «туризмознавство» набуло переваги над поняттям «туристика» після публікації монографії Н.П. Крачило «Основи туризмознавства». Акцентуємо, що вивченню та узагальненню теоретичних досліджень у різних напрямках туризмознавства, цілісного уявлення про туризм як багатогранного феномену сучасності, ролі й значення цього соціального інституту в житті суспільства присвятили роботи українські вчені, а саме: Б.П. Яценко, О.О. Любіцева, О.О. Бейдик, О.А. Кручек, Т.А. Дьорова, В.С. Пазенок, В.К. Федорченко [7, 8]. Слід підкреслити, що багато вчених надають визначення загальних понять з туризму з огляду на рекомендації Всесвітньої туристської організації та міжнародних туристських форумів і конгресів, проте на сьогодні всі тлумачення потребують більш ґрунтовних уточнень та пояснень. Як з'ясував О.А. Кручек, ініціатором створення теорії туризму є американський теоретик, заслужений професор туризму Мічиганського університету (США) Роберт Макінтош, який у творах з проблематики туризму («Міжнародні подорожі та туризм», «Узгодження прибутку, туризму й індустрії гостинності», «Туризм: принципи, практики, філософії»), подав розуміння поняття «туризм» як об'єкту наукового пізнання [7]. Вагомий внесок у створення і розвиток теорії туризму належить російським вченим: М.Б. Біржакову, В.П. Грицкевичу, І.В. Зоріну, В.А. Квартальному. Так, у працях В.А. Квартального («Біосфера і туризм», «Теорія і практика туризму») представлено термінологічне визначення туризму, висвітлено його історичні форми, охарактеризовано значення туризму в його різноманітних проявах. За ствердженням Г.П. Долженка, фахівці Південного федерального університету визначають поняття «туризмознавство» як галузь наукового знання міждисциплінарного характеру, галузь діяльності наукових дисциплін з дослідження туристських ресурсів, технологій їх використання для створення умов відновлення фізичних і моральних сил людини, результатів впливу на природу й соціум, процесів, що відбуваються в сфері туристської діяльності [4, 5]. Тож, ми погоджуємось з думкою ученого, який після проведеного порівняльного аналізу понять «туристика» та «туризмознавство», констатує, що вони відрізняються лише різним літературним стилем.

Зважаючи на теоретичне обґрунтування базових понять дослідження та власний досвід, в нашій роботі ми будемо застосовувати саме поняття «туризмознавство», яке, на нашу думку, є цілісною системою, що займається формуванням і розвитком єдиної концепції туризму, вивчає туристську діяльність, економіку, менеджмент і маркетинг туризму, туристське законодавство.

ВИСНОВКИ. Таким чином, здійснений нами теоретичний аналіз з проблеми дослідження довів її актуальність та доцільність на сьогодні у світі та в Україні. В ході дослідження визначено, що не зважаючи на досить велику кількість праць щодо тлумачення загальних понять туризму, з'ясувати сутність туризму понятійним способом, представити його категоріально, концептуально є досить складною справою, адже туризм є багатобічним явищем суспільного життя і його неможливо визначити однозначно. Теоретичний аналіз підтвердив, що багато вчених надають визначення загальних понять з туризму з огляду на рекомендації Всесвітньої туристської організації та міжнародних туристських форумів і конгресів, проте на сьогодні всі пояснення потребують більш вдумливих уточнень.

Вважаємо, що туризм є мультидисциплінарним, багатофакторним явищем, що пов'язує такі поняття, як: інфраструктура, гостинність, якість туристського продукту та навколишнього середовища, професійна підготовка фахівців, послуги транспорту, служба безпеки туристів тощо.

ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ убачаються нами у вивченні та обґрунтуванні інших понять, які характеризують туризм як об'єкт наукового дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Buzni A.N. Terminology difficulty hiking / A.N. Buzni, A.S. Matzova // News DITB. – 2013. – № 17. – P. 105-114.
2. Gorokhov V.G. The history of science from a philosophical point of view: who needs it? / V.G. Gorokhov, S.Z. Paulyak // Higher education in Russia. – 2013. – № 5. – P. 154-156.
3. Dolzhenko G.P. Science Travel: base choice category / G.P. Dolzhenko, Y.S. Putrik, L.B. Savenkov // Geography and Tourism: Sat. scientific. tr. / Perm. state. Univ. – Perm, 2010. [Electron resource]. – Access mode: <http://www.gennadiy-dolzhenko.ru/a28.html>
4. Dolzhenko G.P. Turizmovedenie in Russia / G.P. Dolzhenko // [Electron resource]. Access mode: <http://i.travel-sfedu.ru>
5. The Law of Ukraine "On Tourism" As amended by the Law N222-VIII (222-19) of 02.03.2015, BD, 2015, N 23, Art. 158 [electronic resource]. – Access: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1282-15>.
6. Zorin I.V. Vocational education and careers in tourism: a textbook for high schools / I.V. Zorin, A.I. Zorin // M.: Soviet sport, 2005 – 528 p. Бузни А.Н. Терминологические трудности в туристике / А.Н. Бузни, А.С. Мацова // Вісник ДІТБ. – 2013. – № 17. – С. 105-114.
7. Кручек О.А. Наукові записки Київського університету туризму, економіки і права / О.А. Кручек // Серія: філософські науки. – 2011. – Випуск 11. – С. 112-126.
8. Кручек О.А. Туризмолія: концептуальні засади теорії туризму : монографія / О.А. Кручек, Т.А. Дьорова, О.О. Любіцева // кер. проекту: В.С. Пазенок, В.К. Федорченко. – Київ : Академія, 2013. – 368 с.
9. Мищенко Я.В. Туризм как объект научного исследования / Я.В. Мищенко // Современные проблемы науки и образования. – 2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.science-education.ru/121-17206>.
10. Потиха З. А. Современное русское словообразование: Пособие для учителя / З.А. Потиха // изд-во "Просвещение, 1970. – 384 с.
11. Туристский терминологический словарь [Текст] : справочное издание / Рос. междунар. акад. туризма ; сост. И.В. Зорин, В.А. Квартальнов. – Москва : Советский спорт, 1999. – 663 с.
12. Филип Котлер Маркетинг. Гостеприимство. Туризм / Ф. Котлер, Д. Боуэн, Д. Мейкенз // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tourlib.net/books_tourism/kotler_tourism_01.htm
13. World Tourism Organization UNWTO [Electronic resource]. – Access mode: <http://media.unwto.org/ru/annual-reports>.

УДК 796.012.2"3752":373-057.87

Білан Я. О.

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МЕТОДИКИ РОЗВИТКУ КООРДИНАЦІЙНИХ ЯКОСТЕЙ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ФЛОРБОЛУ У ПОЗАУРОЧНІЙ РОБОТІ

У статті розглядаються питання, пов'язані з теорією та методикою розвитку координаційних якостей учнів основної школи засобами флорболу у позаурочній роботі. Аналіз програм з фізичного виховання учнів основної школи показав, що розвитку координаційних якостей на уроках фізичної культури відводиться значне місце, але фізичне виховання є багатограним процесом і для досягнення найкращого результату потребує цілеспрямованої роботи у всіх його ланках. Автор зазначає, що визначені актуальні шляхи покращення ефективності процесу розвитку координаційних якостей учнів основної школи у позаурочній роботі передбачають впровадження у практику роботи шкіл нового ігрового виду спорту, яким є флорбол.

Ключові слова: розвиток, координаційні якості, учні основної школи, позаурочна робота, флорбол.

Білан Я. А. Теоретические принципы методики развития координационных качеств учеников основной школы средствами флорбола во внеурочной работе. В статье рассматриваются вопросы, связанные с теорией и методикой развития координационных качеств учеников основной школы средствами флорбола во внеурочной работе. Анализ программ по физическому воспитанию учеников основной школы показал, что развитию координационных качеств на уроках физической культуры отводится значительное место, но физическое воспитание является многогранным процессом и для достижения наилучшего результата требует целенаправленной работы во всех его звеньях. Автор отмечает, что актуальные пути улучшения эффективности процесса развития координационных качеств учеников основной школы во внеурочной работе, которые были определены, предусматривают внедрение в практику работы школ нового игрового вида спорта, которым